

A XIX. Országos Katolikus Nagygyűlés

A keddi nap eseményei

Az idei Katolikus Nagygyűlés hatalmas és impozáns arányai nem csökkentek az utolsó napon sem, amelynek eseményei éppen olyan tömegeket vonzottak, mint az előző napok. A nagygyűlés még mindig annak a lélekemelő ünnepségeknek a hatása alatt állott, amely vasárnap délután az eucharisztikus körmenetben nemcsak a katolikus magyarságot, hanem az egész fővárost és országot megkapta.

Különösen lélekemelő volt a *katolikus férfiaknak* a nagygyűlésen való bensősége és nagyarányú részvétele. Azonkívül, hogy egyénileg ezren és ezren voltak a nyilvános ünnepeken és egyesületi gyűléseken és tizezrek és tizezrek vonultak végig az Oltárszenteknek hódoló körmenetben, különösen ki kell emelni a nagy testületnek: a *keresztényszocialista munkásegységeknek*, az *összes bányavidékek képviselőinek*, a *postásoknak*, *vasutasoknak* hatalmas arányú részvételét. Ezek között is a leghatalmasabb arányban a magyar vasutasság vett részt a nagygyűlésen és annak ünnepein és az eucharisztikus országháztéri ünnepség fényét nagyban emelte a *Vasutas Enek- és Zenetársaság* szereplése, amely *Abrányi Emil* mesteri vezetésével lélekemelően adott elő klasszikus egyházzenei darabokat, míg a fuvószenekarok *Wagner* karnagy vezetésével a menet alatt játszott felváltva a többi zenekarokkal. A vasutasság hatalmas csoportját a körmenetben *Rozsics Endre* kormányfőtanácsos üzletigazgató, *Rabong János* kormányfőtanácsos igazgató, *László László* igazgató és *Bogyos Ottó* igazgatóhelyettes vezették.

De ugyancsak külön ki kell emelni a *nőknek* és a katolikus intelligencia jövő reménységének, a *főiskolai ifjúságnak* impozáns részvételét, amely a nagygyűlés egész menetén, a megnyitó ünnepegektől a befejező ájtatosságig megnyil-

vált. A katolikus diákszervezetek tagjai kivették a maguk részét a rendezés munkájából is és a központi növendékpapsággal együtt a körmenetben, valamint a nyilvános disztyuléseken jelentős segítségére voltak az *Országos Katolikus Szövetségnek*, amely ebben az esztendőben is óriási munkát végzett a nagygyűlés előkészítésével és rendezésével. *Zsembery István* ügyvezető alelnök, *Hindy Zoltán* igazgató és *Fekete Márton* kormánytanácsos, főtitkár a buzgó szövetség tagok élén szinte emberfeletti munkát végeztek, amelynek befejezésével nyugodtan állapíthatják meg, hogy ismét sikerült a legnagyobb rendben és pontossággal óriási tömegeket mozgósítani. A vasárnapi körmenet technikai irányításában a rendőrség főtisztviselőin kívül *Orbán József* törvényszéki bíró végezte az oroszlanrészt, aki évek óta végzi ezt a nagy körülményű feladatot.

A nagygyűlés keddi eseményeiről tudósítóink a következőkben számolnak be:

Ünnepi Te Deum

A nagygyűlés utolsó napját reggel 9 órakor *Te Deum*os szentmise vezette be, amelyet a szervita atyák belvárosi templomában *Szmeccsányi Lajos* vbt., egri érsek pontifikált. A templom szentélyében foglalt helyet *Izabella* főhercegné, *Gabriella* főhercegné és *Maldeghen* grófnő udvarhölgy kíséretében. A templomot teljesen betöltő közönség sorraiban ott volt a nagygyűlés egész vezetősége, *Zichy János* gróffal és *Zsembery Istvánnal* az élén. Az ünnepi szentmise alatt, amelyben a főpásztor *Kriston Endre* felszentelt püspök, *Ivanovich Emil* kanonok, pápai prelátus, *Tóth Tamás* apát, egyetemi tanár, vitéz *Subik Károly* apát, e kanonok és az egri főegyházmegye több papja segédkezett, a központi papnevelő intézet növendékei *P. Griesbacher: Stella Maris* miséjét adták elő *Koudela Géza* vezetésével. A mise után az érsek a *Te Deumot* intónálta, majd a magyar és pápai Himnusz fejezte be a nagygyűlés záró ájtatosságát.

A délelőtti gyűlések

A keddi nap délelőttjén több egyesületi gyűlés és ünnepség volt, melyeknek lefolyását az alábbiakban adjuk:

Elnöki értekezlet a Katolikus Legényegységben

Kedden reggel kilenc órakor az ország valamennyi katolikus legényegységének hivatalos képviselői elnöki értekezletre gyűltek össze az egyesület Rottenbiller-utcai székházában. A gyűlésen, melyen *Schiffer Ferenc* prelátus örkanonok elnököt, az ezidei elnöki teendőket vitatták meg. A tárgyban felszóltak *Virág Ferenc* pécsi püspök és *Révay Tibor* kalocsai prelátus kanonok. A gyűlés *Pintér József* II. elnök zárószavaival ért véget.

A Katolikus Leányok Országos Szövetségének a nagygyűlése

A Katolikus Leányok Országos Szövetsége kedden délután tartotta meg a régi képviselőház nagytermében a nagygyűlést, melynek különös ünnepélyességet adott az elnök *Shvoy Lajos* székesfehérvári püspök és *Magdolna* főhercegnő jelenléte. Az ország katolikus leánytársadalmát valóban impozáns tömegben képviseltette magát, úgy hogy nemcsak a nagyterem, hanem a karzat is zsúfolásig megtelt a közel másfélszer iskolásleányokkal, akik nagyrészt a VII. ker. tanítónőképző, a női ipariskola, az Angol kisasszonyok, a Szent László-téri és Szilágyi Erzsébet leánygimnázium, az állami női ipariskola, a Práter-utcai leánygimnázium, a Horthy Miklós-utcai felsőkereskedelmi, a Váci-utcai leánygimnázium, az Andrássy-utcai gimnázium, a Mester-utcai felsőkereskedelmi iskola és a gödöllői intézet növendékei.

A Boldogasszony Anyánk elnéklése után *Shvoy Lajos* székesfehérvári püspök nyitotta meg a nagygyűlést és megnyitó szavaiban foglalkozott a katolikus leányok helyzetével. A magyar keresztény leány ezekben az időkben különös tiszteletet érdemel — mondotta a püspök —, aki látja és ismeri a leányok történetét a megélhetésért és látja a társadalom feletti, hitvány ürességét. Ezek között kell járnia a magyar keresztény leánynak a magasztos jellemével és idealizmusával. A katolikus leánynak missziója van és ebben a misszióban hinni kell. Ők el fogják hozni a szellem, az erkölcsi érzés kifinomodását és ezzel

a magyar jövő jobb fordulását. De ezt a misszióját a katolikus magyar leány csak fokozatos munkával töltheti be, lépésről-lépésre kell meghódítani azokat a pozíciókat, amelyet most az üres társadalom tölt be. A szalonokban, a társasági életben vissza kell térnie a keresztény morál szellemének és hogy ez visszatérjen, csakis a keresztény magyar leányokon múlik.

A püspök mélyhatású gyönyörű beszédét szünni nem akaró, lelkes tapsvihár követte, majd számos, nagy művészettel előadott műsorszám következett. *Stettner Emil Remenyik* Sándor versét, *Wanka Krisztina Radányi Kálmán* „Építsünk templomot” című versét, *Kápolnay Ica Sük Sándor* „Napkölte” című versét szavaltta nagy hatással. *Molnár Annus* hárfaművész nő igazi művészettel előadott darabja után *Brückner József* dr. hittanár, a Regnum Marianum tagja tartott érdekes előadást „Hazaifáság és katolicizmus” címen. Utána *Zipernovszky Filippó* hegedűművész adta elő *Kladivó* Vilmos tanár zongorakísérete mellett Hubay legszebb két magyar kompozícióját. A nagygyűlést *Stadler Fridának*, a KLOSZ igazgatójának beszéde zárta be, aki programot adott a következő évrre. A nagygyűlés a Himnusz hangjait mellett ért véget.

A Papság Eukarisztikus Társulatának országos értekezlete

Kedden délelőtt a Középponti Papnevelő Intézet dísztermében *Zichy Gyula* gróf kalocsai érsek elnöklésével tartotta országos értekezletét a Papság Eukarisztikus Társulata és az *Unio Cleri Pro Missionibus*. A termet zsúfolásig megtöltötték az ország minden részéből összesereglett társulati tagok, akikhez *Zichy Gyula* gróf érsek elnöki megnyitójában nagyhatású beszédet intézett, amelyet lapunk vezető helyén teljes terjedelmében közlünk.

Az egybegyűlt papi hallgatóság sokáig és lelkesen megtapsolta *Zichy* érseket, majd *Kerner István* dr. pápai kamarás, lelkiigazgató „Eucharisztika és a misszió” címmel tartott értékes előadást. *Valcsik Béla* dr. apátplébános az Oltáregyesületnek a lelkipásztorkodásban való rendkívül fontos szerepét hangsúlyozta, végül pedig *Bobura László*, a társulat országos igazgatója számolt be az elmúlt év eredményeiről, amelyek között legfonto-

sabb, hogy a társulat taglétszáma tavaly óta újabb száz taggal szaporodott.

A katolikus kántorok gyűlése

Az Országos Katolikus Kántorszövetség kedden délelőtt tartotta közgyűlését *Döts Károly* elnöklésével a Szent István Társulat dísztermében. A közgyűlésen megjelent vendégek közt volt *Mailáth József* gróf, *Harmath Arthur*, *Koudela Géza*, *Baránszky Gyula*, *Tornyay Ferenc*, *Szupper Alfréd*, *Ketskés Elek* és még több előkelőség. *Döts Károly* elnöki megnyitójában a szövetség munkájának jelentőségét méltatta, majd kegyeletes szavakkal emlékezett meg az elhunyt *Csernoch János* bíboros hercegprímásról, *Prohászka Ottokár* székesfehérvári püspökről és a szövetség elhunyt tagjairól. *Kamondy János* titkár jelentésében hangsúlyozta, hogy a katolikus kántorok a világi énekkarok vezetése mellett behatóbban foglalkozzanak az egyházi énekkarokkal és lehetőleg fejlesszék azokat. A kántorok nyugdíjkérdésének tárgyalása után köszönetet mondott a kultuszminiszter, a főváros és több adományozó támogatásáért. Végül vitéz *Kelemen Ferenc* pénztáros jelentése és még több felszólalás után a többszáz katolikus kántor seregszemléje *Döts Károly* lendületes szavaival fejeződött be.

A Népművelő Szeminárium Egyesületének alakuló nagygyűlése

Kedden délelőtt 10 órakor a Vármegyeháza dísztermében tartotta meg alakuló nagygyűlését a Népművelő Szeminárium Egyesülete. A megjelentek között voltak: *Mikes János* gróf szombathelyi püspök, *Mayer Károly* államtitkár a földművelésügyi miniszter képviselőjében, *Schandl Károly* államtitkár, *Szigeti Varga László* gazdasági főtanácsos, a kultuszminiszter nevében *Nevelős Gyula* dr. miniszteri tanácsos, *Kolozsváry Mihály* felsőházi tag, váci prelátus-kanonok, *Szekerés Bónis* dr. igazgató, *Padányi Gyula* Pest vármegye tanfelügyelője, *Bocsánszky Lukács* dr. Pestvármegye népművelési titkára, *Fekete József* tanítóképzési tanár, *Frank Antal* dr. pedagógiai tanár, *Talán Andor* Somogy vármegye alispánja, *Beöthy Zoltán*, Zala vármegye alispánja, No-

vág Gyula székesfehérvári népművelési titkár, *Szentgyörgyi Gusztáv*, a váci népm. gondnoka, *Csiszári Izabella* S. M. házfőnöknő, *Szegedy Maszák Aladár* a Kat. Háziasszonyok Szöv. elnöke, *Hoss József* kaposvári apátplébános, *Apor Vilmos* dr. báró gyulai plébános és a népművelési gondolat több kiváló harcosa.

Az alakuló közgyűlést *Rott Nándor* dr. megyés püspök ayította meg. Elnöki megnyitójában az intézmény eddigi barátainak hozzájárulását kérte az Országos Népművelő Egyesület megalakulásához. Majd az egyesület feladatát, célját ismertette és hangsúlyozta, hogy a falusi nép intenzívebb gondozását úgy lehet megvalósítani, ha megfelelő szemináriumok létesülnek a falusi nép szellemi és gazdasági fejlődésének érdekében.

Kurics Alberta S. M. nővér beszámolt arról a munkáról, amely eddig is a falusi nép előrehaladását előzta. A falusiak kezdetben idegenkedtek a kulturális hírdető missziótól, de az előjáróságok kedvező befolyásának hatása alatt most már tisztelik az eszmét. Elmondja, hogy az egyesület másfél évvel ezelőtt egy kölcsönkért szürke fiókban kezdte gyűjteni az első aktákat és most már 16 komoly intézménye van. Az egyesület programja az, hogy egy kertészeti-gazdasági és egy elméleti kiképzést nyújtó népfőiskolát létesítsen a falusiak számára.

Preszly Elemér dr., Pest vármegye főispánja, az idő rövidségére való hivatkozással egynehány szóval említi meg, hogy sok terület van még az országban, ahol dolgozni lehet. Ne álltassuk magunkat — ugymond — faluhelyen még sok kulturálatlan terület van, amely mind szántásra vár. Magyarországon az elemi iskola négy-öt osztályának elvégzése után a falusi nép számára befejeződik minden oktatás. Utána nem törődnek velük. Reméli, hogy a most megalakult egyesület a felállítandó intézményeivel nagy munkát fog kifejtetni, amelyhez a vármegye jóindulatát, támogatását előre is készségegel felajánlja.

A közgyűlést *Rott Nándor* dr. megyés püspök lelkesítő szavaival ért véget.

A trianoni állam emléket állít a történelmi Magyarország elhunyt hercegprímásának

Országos gyászünnepség a Vigadóban Csernoch János és Prohászka Ottokár emlékére

Az egész magyar katolicizmust ért kettős gyász nyomán a Katolikus Nagygyűlés kedden délelőtt 11 órakor a Vigadó nagytermében országos gyászünnepséget rendezett, hogy kegyelettől hódoljon annak a két főpapnak, *Csernoch János* bíboros hercegprímás és *Prohászka Ottokár* püspök emlékezetének, akik a nagygyűléseknek is mindenkor diszei voltak.

A gyászünnepség közönsége fél 11 óra tájban kezdett gyülekezni és a délszaki növényekkel díszített fölépcsőn, melynek fordulójánál a két elhunyt főpap címere volt villanykörték koszorújában, haladt fel a feldíszített nagyterembe. Az elnöki emelvény két oldalán gyászdrapériáson *Csernoch Jánosnak* *Héja Zoltán* és *Prohászka Ottokárnak* *Bory Jenő* által festett művészi nagy képei függtek. 11 óra teljese betöltötte a terem széksorait, a karzatokat és a díszemelvényt a nagygyűlés közönsége, amelynek sorai- ban voltak:

Izabella főhercegné, *Gabriella* főhercegnő, *Horthy Miklós* né, a kormányzó neje, a püspöki kar tagjai közül, *Szmeccsányi Lajos* egri, *Zichy Gyula* gróf kalocsai érsek, *Rodnai Farkas* c. érsek, *Glatfelder Gyula*, *Miklós István*, *Felser Antal*, *Mikes János* gróf, *Hannauer A. István*, *Rott Nándor*, *Virág Ferenc* megyéspüspökök, *Horváth Győző*, *Kriston Endre*, *P. Zdravec* István felszentelt püspökök, *Csiszári János*, *Nemes Antal* c. püspökök, *Walter Gyula* vál. püspök, esztergomi káptalani helytartó, a szerzetesrendek fejei, akik közül a püspökök sorában ült *Bárdos Remig* pannonhalmi főpát, továbbá ott volt *Werner Adolf* zirci apát, *Csavossy Elemér* jezsuitasági, *Szölgvényi János* kegyesrendi, *Aronffy Ferenc* lazarisita tartományfőnökök, a világi előkelőségek és egyházi dignitáriusok sorában voltak többek között: *Huszár Károly*, a képviselőház alelnöke, *Schandl Károly*, *Dréhr Imre*, *Gévay-Wolff Nándor*, *Breyer István*,

Ruffy Pál államtitkár, *Zichy János* gróf, *Zichy Aladár* gróf, *Csekonics Iván* gróf, *Szapary György* gróf, *Preszly Elemér*, Pest vármegye főispánja, *Mihályi Ákos*, *Martin Aurél*, *Aldásy Antal*, *Baranyay Jusztin* egyetemi tanárok, *Kollányi Ferenc*, *Révész István*, *Mészáros János*, *Kolozsváry Mihály* prelátusok, *Bitter Illés* főigazgató, *Baranyay Lajos*, a K. S. V. vezérigazgatója, *Tóth László* dr., a Nemzeti Ujság felelős szerkesztője, *Berkes Ottó*, a K. S. V. lapjainak kiadói hivatali igazgatója, *ösv. Pallavicini Edén* örgrófné, *Klebsberg Kunoné* grófné, *Teleky Tiborné* grófné és az arisztokrácia számos hölgytagja.

Orsenigo Cesare pápai nuncius megérkezése után a gyászünnepséget *M. E. Bossi* „In memoriam” c. szerzeménye nyitotta meg, melyet művészi tökélytel Kereszthy Jenő karigazgató, orgonaművész adott elő a Vigadó hatalmas orgonáján.

A kultuszminiszter Csernoch Jánosról

Az áhitatos hangulatban állott szólásra *Klebsberg Kuno* gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter, hogy elmondja hatalmas emlékbeszédét *Csernoch János* elhunyt bíbornok-hercegprímásról. A szeretet melegítő áthatótan, a belső megindultság kifejező érzésével keddi emlékbeszédét. Ugy érzi, hogy a szeretet, tisztelet a hála mind egy esokorrá fonódik lelkében, mikor a magyar történelem egyik legnagyobb hercegprímásáról beszélhet a Katolikus Nagygyűlés díszes közönsége előtt. Párhuzamot von közte és dicső elődei között és kimutatja, hogy míg *Simor* és *Vaszary* primások alatt a nemzeti alkotómunka kezdődött, a háború, a forradalom és a kommunizmus történelmi idejében, a világ átalakulás rettenetes korszakában *Csernoch* hal ajándékozta meg a Gondviselés áldó keze hazánkat. Hoz-

szásban szól a primási szék egyházj és nemzetiségéről.

Majd megállapítja, hogy az elhunyt herceg-primásról nem lehet nagyobb és ékeesebben szóló dícsőretet mondani, mint azt, hogy legnagyobb elődeihez is méltó volt és rendkívül egyházi és nemzeti jelentőségű hatáskörrel a legméltóbban és legdícsőségesebben töltötte be a világtörténelem legrendkívülőbb idejében.

Majd reflexióiban megemlékezik azokról az időről, amelyekben hivatalából kifolyóan kellett szólónak a nagy egyházfejedelemmel érintkeznie és büszkén mondja, hogy még Tisza István is súlyos politikai kérdésekben kikérte Csernoch véleményét.

A szíve mélyén érezte, hogy Trianon vétek az Isten igazságossága ellen és nem egyszer könnyezett hazája sorsa felett. Egy ízben úgy nyilatkozott szóla előtt, hogy mivel érzé, hogy a hazán természetesen eszközökkel segíteni nem lehet, jobb lesz, ha ő szép csendesen elmegy és odaburkol az Ur trónusa elé, hogy könyörögjön azért a szerencsétlen országért és segítsen rajta az ő hatalmas kezével.

Hervadhatatlan hazafias érzelméi soha el nem muló onlák lesz Magyarország s hogy ez fejedébe ne menjen, a trianoni magyar állam elhatározta, hogy a történelmi Magyarország hercegprimásának az esztergomi bazilikában síremléket állít.

Schütz Antal emlékbeszéde Prohászkaról

A nagyhatású és végig lebilincselő emlékbeszéde után dr. Schütz Antal egyetemi tanár mondotta el emlékbeszédét Prohászka püspök fölött.

— Ma egy éve még itt állott és töretlen szemlélni erővel várta az életnek jelen helyzetünk diagnózisát és prognózisát. És ma hiába várjuk ide fejedelmi alakját; e falak nem visszhangoznak többé szavának felejtethetlen éreét.

— Prohászka csak egy volt az Urstennek, — folytatta azután a szónok, — és ezt az egyet nekünk adta. Ez a mi kincsünk, mely elidegeníthetetlenül a miénk marad.

— Testvéreim, katolikusok! Ne hagyjuk a mi kincsünket! Ne engedjük semmit elveszni azokból az értékekből, melyeket nekünk a Gondviselés Prohászka adott! Ugy is szegények lettünk és egyre szegényedünk!

minden magyar katolikus, sőt minden jóra- való magyar, melybe bele ad egy hangot minden nemes eszme, remény és erkölcs; Te Deumot, melytől visszhangzik minden ép lélek és az egész ország: Dícsőség, dícsőret és hála a fölséges Urstennek azért, hogy nekünk Prohászka Ottokart adott.

A nagyhatású beszéd után a Központi Pappnevelő Intézet énekára Koudela Géza dr. „Meggdicsőítés” című alkalmi himnuszát adta elő a szerző vezetésével.

A hitoktatók egyesületének díszgyűlése

A Hitoktatók és Hitoktatók Egyesülete kedden délután 3 órakor tartotta díszközgyűlését Krywald Ottó prépost, érseki főbiztos elnöklétével.

Krywald Ottó nagyhatású elnöki megnyitójában bejelentette, hogy a hitoktatók fizetésrendezése ügyében memorandummal fordulnak a kormányhoz.

A nyilvános záróülés

A pápa és a kormányzó üdvözlő távirata

A XIX. országos katolikus nagygyűlés tanácskozásait kedden délután 4 órakor a III. nyilvános ülés zárta be, amely belső tartalmával és külső arányaival méltán csatlakozott a megelőzőkhöz.

Kézzel 4 óra után felhangzott a Himnusz, melynek fenséges akkordjai nyitották meg az alkalommal is a nagygyűlés tanácskozásait. Elhangzása után a nagygyűlés elnöke Zichy János gróf v. b. t. t. v. miniszter felolvasta a választáviratokat, melyeket XI. Pius pápa és Horthy Miklós, Magyarország kormányzója a nagygyűlés által hozzájuk intézett üdvözlésekre válaszolva küldötték.

A pápa távirata a következő: Apóstoli nuncius Őexcellenciájának Budapest.

A Szentatyá nagy örömmel fogadta a katolikus nagygyűlés alkalmából a püspökök, a papság és a hívek nevében kifejezett hódolatot. A katolikus ügyek felvirágzását kívánja és a felvetett eszmék megerősödésére apostoli áldását küldi.

Gasparri bíboros. A kormányzó választávirata így hangzott: Magyarország kormányzója Zichy János grófnak, a katolikus nagygyűlés elnökének.

Melegen köszönöm az ideai katolikus nagygyűlés résztvevőinek Nagyméltóságod által tolmácsolat hazafias hódolattát és szívből kívánom, hogy a nagygyűlés munkája ezáltal is minél eredményesebben mozdítsa elő a haza és egyházunk javára irányuló nemes törekvéseik megvalósulását.

Horthy. Mindkét távirat felolvasását lelkes tapsal és éljenzéssel fogadta a nagygyűlés közönsége.

Breyer prelátus a katolikus missziókról

Az utolsó nyilvános díszgyűlés előadásait Breyer István h. államtitkár, prelátus-kanonok beszéde vezette be a katolikus missziós ügyről.

Az illusztris előadó párhuzamot von X. Pius, az eucharisztikus és XI. Pius, a missziók pápája között. Mindkettőnek egy a célja: a Krisztus- király országát növelni, gyarapítani. De míg az egyik a már hívőket akarta közelebb hozni Jézushoz, a másik úgy szorgalmat akarja meggyújtani a hit szövetnekét Rámutat arra, hogy a missziós tevékenység gondolata egykoru az egyházzal.

XI. Pius pápa tehát nem új dolgot akar, midőn sürgeti, hogy a hívek között minél buzgóbb és lelkesebb missziós tevékenység induljon meg, hanem nagyon régi, igazán apostoli

pesítésű világi tanárok előtt nyitva vannak, továbbá limitálták az önálló hitoktatói állások számát, úgy hogy az újabb állami elemi iskolákba nem neveznek ki hitoktatót, hanem csak óraadókat.

Krywald prépost mely gondolatokban gazdag beszéde után Petróvics Ede dombovári hitoktató tartott szép előadást a bibliai oktatásról.

dolgot kíván. Ahhoz a szellemhez és áldozatkészséghez akar minket visszavezérelni, mely a XVI., XVII. században lehetővé tett a Xaveri Szent Ferencnek számára a távol Keleten oly missziós működést, amely kárpótolta az egyházat azokért a veszteségeikért, melyek a hitújítás révén ugyanakkor Európában érték.

— A magyar nemzet is mindig kivette részét a missziós munkából. Századokon át, mint a nyugati kereszténység végülé állta meg helyét és biztosította a nyugati népek fejlődését. Tértől munkát végzett a keleti végekben és a Balkánon. Urge, Erdélyi, P. Zimmermann, P. Menyhárt, Wulfinger és mások személyében hittérítőket küldött pogány területekre is.

— Ha az ideai nagygyűlés — fejezte be beszédét a szónok — a maga részéről is közreműködik abban, hogy ezáltal buzgóbban érdeklődjünk, többet imádkozzunk és nagyobb anyagi áldozatot hozzunk az egyház legéletbevágóbb ügyének, a hittérítés művének felvirágzásáért, akkor ez az eredmény a XIX. Nagygyűlésnek egyik legszebb sikere lesz.

Apponyi a katolicizmus helyzetéről

Apponyi Albert gróf lépett ezután az előadói asztalhoz, akit a díszgyűlés közönsége felállva és lelkesen tapsolva fogadott, hogy megtartsa előadását A katolicizmus általános helyzetéről.

Apponyi mesterien felépített hatalmas beszédének gondolatmenetét a következőkben adjuk:

— Mikor a Megváltó tanítványaihoz azzal a kérdéssel fordult, hogy mit tartanak róla az emberek és a mindenféle szétágazó véleménynyel szemben Péter hitvallást tett, hogy „Te vagy Krisztus, az élő Isten fia”, akkor adta át Jézus Péternek a kulcsok hatalmát, az egyház kormányzatát. A kérdés pedig és a felelet a századokon át folyton ismétlődik: a zavar újabb és újabb alakot ölt, de sohasem inog a közikla, a péteri hitvallás, a krisztusi hit.

— Az egyház léte, a kettős: hitbeli és szeretőbeli alap meg nem inoghat soha; de vannak korszakok, amelyekben külső viszonyok, vagy a belső önszűkítés megfoghatóvá hatályosságát csökkenti; vannak olyanok, amelyekben a külső körülmények kedveznek, a hit bensősége és a szeretet ereje kiválóbban és hódítóbban érvényesül.

— A mi korunk, a közelmúltéhoz képest, a

Valéria önműködő, petróleumgázt fejlesztő hordozható folytonos kályhák. Bekker Pál okl. gépészmérnök Rt. Budapest, IV., Váci-utca 56. szám.

Schandl államtitkár előadása

A következő szónok Schandl Károly dr. földművelésügyi államtitkár volt, aki az egyház a gazdasági életben címmel tartotta meg előadását.

— Szerinte ma a termelés válságáról beszélünk, amikor a keuyér válságáról kellene szólni. Statisztikai adatokkal bizonyítja, hogy egyre jobban előtérbe lép a szükségessége annak, hogy a termelés tökéletesedjen. Ennek anyagi eszközei: a tőke és a munka.

— Ha a világválságban meg akarunk élni, erős gazdasági fejlődésre van szükségünk. Ne azon panaszkodjunk, hogy a bankokban, kereskedelemben és gyáripárbán fordított numerus clausus van, hanem neveljünk minél több olyan keresztény szakembert, aki nagyobb készítségével és fejlettebb érzékével biztosan kezébe veszi a gazdasági élet irányítását.

— Ha a gazdasági életet fel akarjuk támasztani, vissza kell térnünk Széchenyire. Ha mindenki, aki Krisztus egyházának gerince katonája összefog, helyén lesz és teljesíti a kötelességét, akkor hiába kinálják nekünk a rombolás szellemi elavult világukat, a győzelem a miénk lesz, mert mi Krisztussal tartunk s minél merészebben ostromolva, annál elszántabban kiáltjuk: Jöjjön el a Te országod!

Reverenda és címáda

speciális készítői Csuha és Poltikovics papi és polgári szabók. Budapest, IV., Magyar-utca 28. és Múzeum-körút 21. II. udvar, II. emelet 5. A katolikus nagygyűlés résztvevőit tisztelettel meghívjuk szabóságunk megtekintésére

katolikus felvirágzásnak és előnyomulásnak korszaka, nemcsak azért, mert — némely kirívó jelenségtől eltekintve, amiúket Mexikóban, Szovjetországra láthatunk — az egyház külső viszonyai javultak, de főleg azért, mert példátlan fellendülést tapasztaltunk a hitéletben, a hit hódításában a magasabb értelmiség körében, a hit szilárd egyesében, Péter tekintélyének ingadozás nélkül való elismerésében, épp úgy, mint az apostoli szeretet lelkesedésének terjedésében és a lelkeket lenyűgöző erejében.

— E lélekemelő jelenségekkel szemben áll az a mélyen elszomorító tény, melyet Prohászka a századok legnagyobb tömegpozitívájának nevezett: a szocializmus hatása alá került munkástömegek elpártolása a hittől.

— A mi korunk, a közelmúltéhoz képest, a katolikus felvirágzásnak és előnyomulásnak korszaka, nemcsak azért, mert — némely kirívó jelenségtől eltekintve, amiúket Mexikóban, Szovjetországra láthatunk — az egyház külső viszonyai javultak, de főleg azért, mert példátlan fellendülést tapasztaltunk a hitéletben, a hit hódításában a magasabb értelmiség körében, a hit szilárd egyesében, Péter tekintélyének ingadozás nélkül való elismerésében, épp úgy, mint az apostoli szeretet lelkesedésének terjedésében és a lelkeket lenyűgöző erejében.

— Mikor a Megváltó tanítványaihoz azzal a kérdéssel fordult, hogy mit tartanak róla az emberek és a mindenféle szétágazó véleménynyel szemben Péter hitvallást tett, hogy „Te vagy Krisztus, az élő Isten fia”, akkor adta át Jézus Péternek a kulcsok hatalmát, az egyház kormányzatát. A kérdés pedig és a felelet a századokon át folyton ismétlődik: a zavar újabb és újabb alakot ölt, de sohasem inog a közikla, a péteri hitvallás, a krisztusi hit.

— Az egyház léte, a kettős: hitbeli és szeretőbeli alap meg nem inoghat soha; de vannak korszakok, amelyekben külső viszonyok, vagy a belső önszűkítés megfoghatóvá hatályosságát csökkenti; vannak olyanok, amelyekben a külső körülmények kedveznek, a hit bensősége és a szeretet ereje kiválóbban és hódítóbban érvényesül.

— XI. Pius pápa tehát nem új dolgot akar, midőn sürgeti, hogy a hívek között minél buzgóbb és lelkesebb missziós tevékenység induljon meg, hanem nagyon régi, igazán apostoli

A nagygyűlés közönsége sokáig lelkesen ünnepele a magyar nemzet agg patriarháját.

Szmrecsányi érsek záróbeszéde

A nagygyűlés tanácskozását Szmrecsányi Lajos v. b. t. t. egri érsek zárta be, aki nagykonceptív beszédben foglalta össze a nagygyűlés eseményeit és tanulságait. A nagyhatású beszédet a következőkben adjuk:

— Az a mély gyász, amely a hercegprímás halálával sötét árnyékát rávetette itt az elnöki székre is, az hozza magával azt, hogy a nemzet nagy apostolának és az ország első főpapjának sirja előtt, a melybe ő a nemzeti fájdalom által kísérvé lehanyatlott, hogy az, ehhez a sirhoz az emberi számítás szerint legközelebb álló főpásztor, vagy én (éljenzés) tegyem le ennek a méreteiben és tartalmában nagyszabású katolikus nagygyűlésnek a zárókörét. A mi szívünk mélyen eljuthatatlannul lángoló gyász és fájdalom ennek a nagygyűlésnek a keretében először is mélyen tisztelt elnökünk, mélyen megható bucsuztatójában, azután a különböző alakulatok minden formájában, végül pedig a mai magasztos gyásznapon elmondott főszerű emlékbeszédekben méltó kifejezést találhat. Most már emberi dolog arra gondolni, hogy keressük azt a vigasztalást, amelyet a kegyes Eg a mélyen lesújtottaknak megszokott adni és az a vigasztalás után szomjuhozók külön utmutatás nélkül is rátalálhatnak a nagygyűlés keretében, ahol a különböző egyesületek, társulatok, szövetségek beszámolójukat adták és emellett azt az egy szívverést, ugyanazt a szívlüktetést tüntették elénk, ebben megtalálhatják az első vigasztalást, a melyből nagy reményeket kelte elől a katolikus együttérzés a katolikus öntudatnak erős kifejezése és az ebből fakadó erő, amely a mi nagy halottainknak életcélja volt, amelyért ők oly lelkesen, oly odaadóan küzdöttek. De én, aki annak a hatalmas öröm- és tetszeviharának hatása alatt állok, amely az imént elhangzott, én azt hiszem, rámutatok arra, hogyha vigasztalást keresünk, itt van köztünk szellemének nagy hatalmával, izzó katolikus lelkiületével és csodás ékesszólásával, itt van köztünk vigasztalásul Apponyi Albert gróf. (Éljenzés, taps.)

— Ha Isten valakit kiválaszt arra, hogy legyen az igazság apostola, előkészíti rá, homlokára löveli világosságának fény sugarait és felgyújtja szívében a szeretet lángját és így állítja oda őt, hogy küzdjön meg azzal, amivel megküzdni küldte és ez Apponyi Albert gróf. (Hosszantartó éljenzés, taps.) Mint a bibliai makkabeusoknak ősz vezére, a hős Matias, aki az irás szavai szerint minden nemzettel szemben véde a tyái törvényeit és felkiáltott: Aki gonozza a törvényeket, az jöjjön én utánam! — ugy emelkedik ki köztünk vigaszt adva, irányítva, lelkesítve, Apponyi Albert gróf. Menjünk tehát utána!

— Nagy vigasztalásunkra szolgál nekünk az is, hogy a pápa Öszentségének mélyen tisztelt követője (éljenzés, a hallgatóság felől s ugy tapsol) ma már nem idegenből jön köztünk, hanem köztünk élve és minden lelki mozgalmunkat nagy érdeklődéssel megfigyelve ott van mindennél, ahol csak óhajtoznak utána. (Éljenzés.) És szól hozzánk, ami még sohasem történt, az édes hazai nyelvünkön (óriási taps), amivel csak azt bizonyítja, hogy mindközelebb akar jutni a mi szíveinkhez. (Ugyvan! Taps). Hallottuk és gyönyörködtünk azokban az előkelő felszólalásokban, amelyek a nagygyűlés keretében hallhatók voltak és hallottuk, hogy minden szóból a katolikus nagy gondolat tört elő, amelynek át kell hatni az összes lelkeket és meg kell nyilatkoznia a katolikus nagy egységben (nagy éljenzés). Ezt az egységet láttuk, gyönyörködtettünk benne a tündöklő eucharisztikus ünnepi körmenetben, ahol Az, aki megígérte, hogy a világ végéig velünk marad, mindnyájunkra kiírástott a menyeyi vigasztalását. Hitünk központja és legnagyobb titka, az oltárszentség körül csoportosultak a tömegek lelkesülve és ezek innen eltávozza magukkal viszik azt a vigasztalást, annak a katolikus öntudatnak a megnyilatkozását, magukkal viszik a világba, ahol a katolikusoknak ma még nagy és sok veszéllyel járó kérdésekkel kell megküzdödniük. De vigasztalhat bennünket az, hogy ma már nem sivár parlag az, amit munkánkunk kell, hogy ma sokat ígérő televény föld mosolyog ránk, ahol azok a jámbor egyesületek — de ezek között az én hitem és meggyőződésem szerint elsősorban a Katolikus Népszöveget — azokat a magokat fogja elhinteni, amelyek ha kikelnek és virágozni kezdenek, a magyar katolikus világot erkölcsiében, jólétében, izmosan át fogják hatni. Ugyanezen a talajon épít, szervez, alkot, áldoz a mi nagynevű kultuszminiszterünk (hosszantartó éljenzés), de amidőn ő épít és alkot, azt kívánja, hogy minden alkotásánál résztvegyenek azok, akiket a legközelebből érdekelnek és így kell nekünk is eljárni. Az nem lehet, hogy a mi kultuszminiszterünk által nagy fölényességgel vezetett kulturpolitikára úgy nezzünk rá, mintha az bennünket nem is érdekelné. Nekünk hitünk, befolyásunk, elveink egész erejével érdeklődni és örködni kell az ő kulturális munkája mellett.

— A napokban nagy eredménnyel és sikerrel bevégződött német katolikus nagygyűlés vezérszónoka, Stegerwald miniszterelnök egyik beszédében szembeállította egymással a politikai taktikát és az elvi állásfoglalást és azt mondta, hogy míg a politikai taktikának sokszor két rossz közül kell választani, addig az elvi

állásfoglalás nem alkudhatik meg soha. Az elvi állásfoglalás gyakran nem lehet száz százalékos érvényesülni, de azért elhomályosodnia sohasem szabad, annak, mint a világító toronynak messziről láthatónak és észrevehetőnek kell lenni és ehhez hitvallói bizakodással hozzáfűzte, hogy a következő esztendőben a katolicizmus nagy elvének mélyrehatóan és kristálytisztán érvényesülnie kell. Az elvi állásfoglalás a miénk is, ettől mi nem tágtartunk soha, emellett mindnyájunknak mint egy embernek állandóan ki kell tartani. Mi igazat adunk a kultuszminiszternek abban, hogy a kulturpolitikát nem lehet fövenyre építeni, az csak akkor biztos, ha alapja a vallás és az erkölcs. De ennek szükségképpen kiegészítésül rá kell mutatnunk nekünk arra az alapra, amely nem lehet más, mint a krisztusi köszál, amelyen a katolicizmus nyugszik (taps). A katolikus egyház irányzatában nem akaszthat meg, az halad a maga útján, akár támadnak ellene jó vagy rosszhiszmű ellenérvek, akár nem, akár lát maga mellett és maga ellen alacsony gáncsvetéseket, vagy épen gonosz gyűlölködéseket, ez nem zavarhatja meg a maga útján. Mi katolikusok azokkal az irányzatokkal, azokkal a kormányokkal, mint amint a mai kormány is, amelyek az ország érdekeit lelkesen támogatják, együtt, amelyek pedig ettől elhajolnak, azok ellen önállóan fogjuk mindig keresztény hitünk és meggyőződésünk erősségével, annak megvallásával, lathatóságával ápolni hazánk nagy érdekeit (lelkes éljenzés és taps). Végül még egy kérem szíves figyelmüket. Mindazok, akik a Katolikus Nagygyűlésen résztvettek, bizonyára felmelegedett szívvel hallgatás végig azokat a sokszor igazán fontos megnyilatkozásokat és örömmel vettek részt maguk is minden a gyűlés keretében előforduló eseményekben. Ennek az emléket magukkal is viszik és bizonyára termékenyen ki fog az ott kelni a lelkeikben. Ne feledkezzenek tehát meg arról, hogy a katolikus nagygyűlést nagy munkával előkészíteni, rendezni kellett, hogy ilyen szépen sikerüljön. Ha tehát hazamennek, ha a gyűléstől eltávoznak, vigyék magukkal az őszinte hálát az Országos Katolikus Szövetség vezetőségére iránt. (Éljenzés és taps.)

— Berekesztem a gyűlést és püspöktársaimmal és a nuncius öccellenciájával

A Katolikus Nagygyűlés disztrakomája Zichy János gróf, Klebelsberg Kunó gróf és Glattfelder Gyula pohárköszöntői

(A Nemzeti Ujság tudósítójától.) A Katolikus Nagygyűlés befejezéséppen kedden este fél kilenc órakor a Molnár-utcai Központi Katolikus Kör fehértermében ünnepi disztrakomára gyűltek össze a katolikus közélet előkötőjei, mintegy kétszázan. Résztvettek az ünnepi lakomán többek között Zichy János gróf, Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter, Glattfelder Gyula megyéspüspök, Horváth Győző és Kriston Endre felszentelt püspökök, Almásy László, az Egységes Párt ügyvezető elnöke, valamint az egyházi és társadalmi élet számos kiválósága.

A lakoma során az első felköszöntőt Zichy János gróf, az Országos Katolikus Szövetség és a Katolikus Nagygyűlés elnöke mondotta az egyház látható fejére, XI. Pius pápára. A beszédben, amelyet a közönség állva hallgatott végig, a szónok azt kívánta a Szent Atyának, hogy amint örömmel szemlélteti a katolicizmus erőteljes újjáéledését, nálunk és mindennél a világon, úgy engedje Isten megérnie a pápai állam restaurációját is. A zajos tapsokkal és ovációval fogadták beszéd után Kriston Endre egri segédpüspök Magyarország kormányzójára emelte poharát, akinek azt kívánta, hogy a Gondviselés engedje mindaddig kezében tartani az ország irányítását, amíg Szent István nemzetének árvasága véget ér és újra felragyoghat a Szent Korona.

Ezután Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter mondott pohárköszöntőt a magyar püspöki karra, amely mindenkor megértően kereste az állam és az egyház eredményes együttműködésének lehetőségét. Bizonyos oldalról konkordátumot sürgetnek a Szentszékekkel, de a kölcsönös Magyarországnak nincsen konkordátumra szüksége, mert hiszen a magyar törté-

egy szívvel adunk áldást a nagygyűlés mélyen tisztelt résztvevőinek.

A hallgatóság letérdepelve fogadta a főpap áldását. Végül felhangzott a pápai Himnusz, melynek hangjai mellett oszlott szét.

Tizenöt ezer ember gyertyás körmenete

A záróülés után a Vigadó előtti téren zászlók alatt felsorakoztak a főváros katolikus egyesületeinek és intézményeinek tagjai, akik a nagygyűlés közönségével együtt, szám szerint mintegy tizenöt ezeren, égő gyertyákkal kezükben körmenetben vonultak a pesti Dunaparton és a Ferenc József-hídon át a Gellért-hegyi sziklakápolnához. Az est félhomályában haladó impozáns közeget Mészáros János prelátuskanonok, érseki helytartó vezette nagy aszisztenciával a gellért-hegyi sziklakápolnához, ahol Zichy Gyula gróf kalocsai érsek vezette a Te Deumot, mellyel kapcsolatosan Wolkenberg Alajos dr. egyetemi tanár mondotta a szentbeszédet. A kalocsai érsek vezetésével áldást osztott a körmenet résztvevőire, akik mélyszégyes áhítattal vonultak át a kegyhelyen.

A Credo térfegyűlés üdvözlötte Zita királynőnek

A Credo térfegyűlés kedden este diszgyűlést tartott a Szent István Társulat dísztermében Rott Nándor megyéspüspök elnöklésével. Az elnöki megnyitó után Baján Gyula dr., a Rókus egyházközségi Credo világi elnöke a katolikus férfi vallásosságáról tartott meleg tetszéssel fogadott előadást. Madarász István apátjelölt az Isteniől az Istenig vezető hit erejét méltatta a férfi családi életében, munkásságában és egész hivatásában. Körsői Henrik miniszteri tanácsos, a központi Credo alelnöke a katolikus egyházhoz tartozás megbecsülhetetlen értékét fejtette ki ünnepi beszédében, hangsúlyozva, hogy nem elég katolikusnak lenni, hanem ehhez méltóan kell élni és cselekedni. A magyar erkölcsös család mintaképeinek állította oda a Credo legfőbb védőasszonyának, Zita királynénak családi életét s indítványára a diszgyűlés üdvözlő táviratot küldött Zita királynénak. A diszgyűlés P. Jeney Rafael domonkosrendi atya záróbeszédével végződött.

Kaposvár díszvacsorát adott a finn vendégek isztéletére

A volt finn minisztereinek büszke a magyar irredentára

Kaposvár, október 18.

(A Nemzeti Ujság tudósítójától.) A Magyarországot járó finn vendégek dunántúli tanulmányutjuk alkalmából Kaposvárra is megérkeztek, ahol nagy szeretettel fogadták őket. A város a Nemzeti Kaszinó dísztermében bankettet adott tiszteletükre, amelyen Véték György dr. polgármester üdvözölte a testvérnép képviselőit.

— A finn és a magyar nép tragikus törtérelja közt, — mondotta a polgármester, — megvan a történelmi elhivatottság közös vonása és ez az a nagy erő, amely bennünket a legnagyobb erőlködésre tesz képessé. Vigyék el haza finn testvéreinknek a hírt, hogy él még a Duna mentén egy maroknyi testvérnép, amely tud áldozatot hozni az igazsáért és a jogokért s ezért bizik abban, hogy az Isten meg fogja segíteni nehéz küzdelmében, melyet hazája feltámasztásáért folytat.

Ezután Tulenheimo nyugalmazott miniszterelnök, a helsinki egyetem rektora, a fennek vezetője válaszolt. Beszédében kiemelte, hogy hálás azért a meleg fogadtatásért, melyben nemcsak itt, Kaposvárott, hanem mindenütt, ahol eddig megfordultak, a magyar közönség részéről részesültek. Szomorúan és a rokonnép megértésével látja az elrabolt területeken élő testvérek tragikus sorsát, de egyben büszke is arra az elzántságra, amellyel a magyar nemzet nem engedí kezéből kicsikarni ezeket a területeket. Ugy a maga, mint az egész finn nemzet nevében sikert kíván a kitartó küzdelemhez.

Hoyos Miksa gróf, az alsódunántúli mezőgazdasági kamara elnöke emelkedett ezután szólásra, aki a következőket mondotta beszédében:

— Gazdasági életünk nehéz helyzetben van, melyet az igazságtalan békediktátumnak köszönhetünk. Csonka országunk gazdaságilag alig életképes, de mégis minden erejével küzd ez ellen az égbekíált igazságtalanság ellen, minden rendelkezésére álló kultureszközt felhasznál igazsága bizonyítására. Kérjük a finn nemzetet, hogy ebben a nagy munkában testvéri szövetséget nyújtson.

Felszólt még Onni August Karrhunen dr. finn államügyész és Sandola Jvalo, a legnagyobb finn lap főszerkesztője, aki a magyar zene szépségéről és kifejező erejéről beszélt, majd Bíró Lajos dr. igazgató fejezte be a szónoklatok sorát.

A beszédek elhangzása után Hódy Zsiga, Kaposvár híres primása szórakoztatta a finn vendégeket a legszebb magyar nótákkal, a kaposvári polgári dalárda pedig finn és magyar dalokat adott elő.

A kitünően sikerült estély a késő éjjeli órákban ért véget.

Dunántúli utjokban a finn vendégek Balatonfüredre is ellátogattak, ahol Héjy Imre dr. országgyűlési képviselő és Brinzev Aurél furdőgazgató vezetésével a vendégek megtekintették a furdőtelepet, azután a szanatóriumba vonultak. Itt Schmidt Ferenc dr. igazgató-főorvos mondott üdvözlő beszédet. Este 9 órakor Zala vármegye vacsorát adott a vendégek tiszteletére. Kaarlo Koskimos, az egyik előkelő finn napilapok főszerkesztője megköszönve a vendéglátást, kifejezést adott azon reményének, hogy a magyar nép, amely mindenkor ragaszkodott Szent István hagyományaihoz, újra visszanyeri régi nagyságát. Melegen köszöntö meg a szíves fogadtatást és nagy elragadtatással beszélt a Balaton gyönyörű vidékeiről. A vacsora befejezte után résztvettek a vendégek Balatonfüred községe által rendezett táncmulatságon. Másnap Badacsonyba indult a társaság, ott az állami és Eszterházy-féle borpincéket tekintették meg.

Ha a belföldi forgalomban a napnak vagy az éjnek bizonyos meghatározott órájában akar mindennap beszélni, kössön havi bérletet. — Vegye igénybe a távbeszélő központ üzenetközvetítő szolgálatát. Bővebb felvilágosítást kérjen a központtól. — A budapesti és vidéki távbeszélő előfizetők közt a postahivatalok üzeneteket közvetítenek. Részletes felvilágosítást a távbeszélő központok adnak. — Ha Budapesten egyszerre több távbeszélő előfizetőnek akar egyforma közlést leadni, ne töltse evvel az idejét. Elvégzi a távbeszélő központ.

Magyarországot rá akarják bérni, hogy nyugodjék meg Trianonban

Ujabb magyarázatok a francia diplomácia főrekvéseiről

Páris, október 18.

(A Nemzeti Ujság tudósítójától.) Két ismertnevű külpolitikai publicista, Jaques Bainville és Auguste Gauvin — az előbbi az Action Française-ban, az utóbbi a Journal des Débats-ban — foglalkozik az 1920-iki magyar-francia tárgyalásokkal. Bainville szerint 1920-ban a francia diplomácia rá akarta bérni Magyarországot, hogy nyugodjék bele az elkerülhetetlenbe és egyezzen meg szomszédaival. Gauvin azt, hogy a francia kormány felajánlotta jó szolgálatát a gazdasági és etnikai

igazságtalanságok helyrehozására, a francia diplomácia eltévelyedésének mondja, amelynek egyébként az a jogos mentsége, hogy Lengyelországot meg akarta menteni. Gauvin szerint Bethlen gróf a Fouchet-jegyzék közzétételével Franciaországot és a kisanant között elkedvetlenedést akart szítani. Cikké végén megismétli állandóan hangoztatott vádját, hogy Tisza István akarta a háborút, és Magyarország nem bírhat ki a felelősség vádját alól.

(T.)